

«Νέος εκ Κυθρέας εφονεύθη εις τον Ισπανικόν πόλεμον»

Η συμμετοχή Κυπρίων εθελοντών στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο δεν έχει αποτελέσει μέχρι σήμερα αντικείμενο ξεχωριστής μελέτης για την κυπριακή ιστοριογραφία. Λίγες πληροφορίες για τη δράση και τα ονόματα Κυπρίων που έλαβαν μέρος στον πόλεμο ή που φονεύθηκαν σε διάφορες μάχες κατά τη διάρκειά του έχουν δημοσιευτεί κατά καιρούς σε μελέτες, στις οποίες εξετάζεται η συμμετοχή Ελλήνων εθελοντών σε αυτόν.

Όπως αναφέρεται, η παρουσία Κυπρίων στις Διεθνείς Ταξιαρχίες ήταν εντυπωσιακή και εκτιμάται πως η Κύπρος, σε αναλογία με τον πληθυσμό της, έδωσε τους περισσότερους εθελοντές από όλες τις χώρες του κόσμου. Κανένας από αυτούς, όμως, δεν μαρτυρείται να μετέβη στην Ισπανία κατευθείαν από την Κύπρο, αφού οι πολιτικές συνθήκες στο νησί, μετά τα γεγονότα του Οκτωβρίου του 1931 και της επιβολής του δικτατορικού παλιμεροκρατικού καθεστώτος, καθιστούσαν κάτι τέτοιο αδύνατο.

Οι περισσότεροι Κύπριοι εθελοντές πήγαν στην Ισπανία είτε από την Αμερική, μέσω των δύο προοδευτικών οργανώσεων των Ελλήνων μεταναστών «Σπάρτακος» και «Παγκυπριακή», είτε από την Αγγλία. Ανάμεσα στους τελευταίους περιλαμβάνεται και ο μετέπειτα Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ Εζεκίας Παπαϊωάννου, ο οποίος αναφέρθηκε στη

συμμετοχή και στον τραυματισμό του στον πόλεμο σε συνέντευξή του στην αθηναϊκή εφημερίδα «Πρώτη», ημερομηνίας 15 Απριλίου 1988. Σύμφωνα με τον Παπαϊωάννου, στις Διεθνείς Ταξιαρχίες συμμετείχαν περίπου ογδόντα Κύπριοι εθελοντές, δεκατέσσερις από τους οποίους έπεσαν μαχόμενοι στα πεδία του πολέμου. Όπως σημειώνεται στην ελληνική βιβλιογραφία, ανάμεσα στους νεκρούς Κυπρίους του ισπανικού εμφύλιου πολέμου συγκαταλέγεται και ο Γεώργιος Πανταζής από την Κυθρέα, ο οποίος ήταν «στέλεχος της Οργάνωσης “Παγκυπριακή” της Νέας Υόρκης και έπεσε ως μαχητής του ελληνικού λόχου στην περιοχή του Μπελτσιό, στις 25.8.1937».

Από δημοσίευμα της εφημερίδας της Λευκωσίας «Κυπριακός Φύλαξ», ημερομηνίας 1ης Ιανουαρίου 1938, με τίτλο «Νέος εκ Κυθρέας εφονεύθη εις τον Ισπανικόν πόλεμον», πληροφορούμαστε ότι το Γραφείο εθελοντών της Αμερικής είχε ενημερώσει με επιστολή του τους γονείς του Πανταζή για τον θάνατο του παιδιού τους στο μέτωπο της «Μπελκίτε», μεταξύ της 5ης και της 15ης Σεπτεμβρίου 1937, ενώ ποθεμούσε με την Αμερικανική Λεγώνα.

Στο ίδιο δημοσίευμα αναφέρεται επίσης, ότι ο Πανταζής είχε μεταναστεύσει στην Αμερική, όπου διέμεινε για μερικά χρόνια

και προγραμματίζε να επιστρέψει στην Κύπρο τον Μάρτιο του 1937. Αντί στην Κύπρο, όμως, πιθανόν κάτω από την επίδραση των δημοκρατικών του πεποιθήσεων, κατέληξε στην Ισπανία, όπου και έπεσε μαχόμενος.

Οι πληροφορίες που δημοσιεύονται στο σύντομο κείμενο του «Κυπριακού Φύλλακος» διευκρινίζουν ότι ο Κύπριος εθελοντής ανήκε στην Αμερικανική Λεγεώνα, αλλιά διαφέρουν ως προς την ημερομηνία θανάτου του. Δυστυχώς, όμως, οποιαδήποτε προς το παρόν περαιτέρω διερεύνηση του θέματος είναι αδύνατη, αφού δεν έχουμε υπόψη μας να διασώθηκαν άλλα στοιχεία για τη ζωή και τον θάνατό του.

Ίσως, αν πραγματοποιηθεί μεθιλοντικά κάποια εκτενής μελέτη για την κυπριακή συμμετοχή στον ισπανικό εμφύλιο πόλεμο να φέρει στο φως της δημοσιότητας επιπρόσθετες ηεπτομέρειες για τον Κυθρεώτη αγωνιστή. Προς το παρόν, οι μόνες πληροφορίες που έχουμε υπόψη μας για τη ζωή του προέρχονται από τα περιληπτικά βιογραφικά σημειώματά του, που διέσωσε η ελληνική βιβλιογραφία, και από το προσφάτως εντοπισθέν δημοσίευμα του «Κυπριακού Φύλλακος», που είναι το ακόλουθο:

«Κατά πληροφορίας ηηφθείσας διά του τελευταίου ταχυδρομείου, ο εκ Κυθρέας Γεώργιος Πανταζής εφονεύθη τον παρελθόντα Σεπτέμβριον εις το μέτωπον της Μπελκίτε, εν Ισπανία. Ούτος από ολί-

γων ετών διέμενεν εν Αμερική, τον παρελθόντα δε Μάρτιον επρόκειτο να αναχωρήση επιστρέφων εις Κύπρον, έγγραψε δε σχετικώς και εις τους γονείς του εν Κυθρέα, φαίνεται δε ότι την τελευταίαν στιγμήν μετενόησε και κατετάθη εις την Αμερικανικήν ηεγεώνα και μετέβη εις Ισπανίαν, όπως πολημήση παρά το ηλευρόν των Κυβερνητικών. Την θιλιβεράν είδησιν ανήγγειη εις τους γονείς του θύματος το γραφείον εθελοντών της Αμερικής διά της εξής επιστολής ημερομηνίας 3 Δεκεμβρίου: "Μόλις τώρα ελάβομεν επίσημον κατάλογον των θυμάτων του ισπανικού αγώνος και ηυπούμεθα να σας πληροφορήσωμεν, ότι ο Γεώργιος Πανταζής εφονεύθη ηρωϊκώς μαχόμενος εις την Αμερικανικήν Λεγεώνα εις το μέτωπον της Μπελκίτε, μεταξύ 5ης και 15ης Σεπτεμβρίου. Έηπιζομεν ότι αναηογιζόμενοι τον σκοπόν διά τον οποίον προσέφερε την ζωήν του τόσο ηρωικώς θα εηαττωθή ο πόνοσ σας. Δεχθήτε τα ειλικρινή μας συηηυπητήρια"».

Κωστής Κοκκινόφτας